

Máthé Andrea

Kiterjesztett látásmód

A Villa Negra és pécsi barátai című kiállítás elé

Pécs, 2012. szeptember 1.

Kiállítási
interiőr

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves kiállító Kollégák,

Az ítélőerő kritikájában Immanuel Kant hívja fel a figyelmet arra, hogy a valódi emberi létmódhoz nem elegendő csupán, hogy az ember összhangban legyen önmagával (amit egyébként az elsők között Szókratész is megfogalmazott), és nem csupán képes legyen önállóan gondolkodni, hanem még arra is szüksége van, hogy „mindenki más helyében is képes legyen gondolkodni”.¹ Ezt nevezte „kiterjesztett gondolkodásmódnak”;

¹ Herman István fordításában 'kiterjesztett gondolkodásmód' in Immanuel Kant: *Az ítélőerő kritikája*, Akadémiai, Budapest, 1979; Papp Zoltán fordításában 'kibővített látásmód' in Immanuel Kant. *Az ítélőerő kritikája*, Ictus, Budapest, 1997.

én most ennek alapján beszélnék „kiterjesztett látásmódról” a *Villa Negra és pécsi barátai* című kiállítás bevezetőjeként, mivel mindkét kifejezést többszörösen is találónak vélem az itt látható alkotások megközelítéséhez. Mindkét megfogalmazás beléptet bennünket abba az egyszerre nyilvános és egyben nagyon személyes térbe, amelynek itt és most a Pécsi Galéria ad keretet, hiszen tizen-nyolc alkotó – tizenkét szobrász és hat festő – mutatkozik be egyéni, személyes jegyeket hordozó, ugyanakkor együttesen valami meglepetésszerűen közöset létrehozó alkotásaival; azt gondolom, lényeges, hogy kiterjesztett látásmódunk valóban befogadó/befogadói legyen, és egyaránt figyeljen a műalkotások individuális jegyeire, de egymás

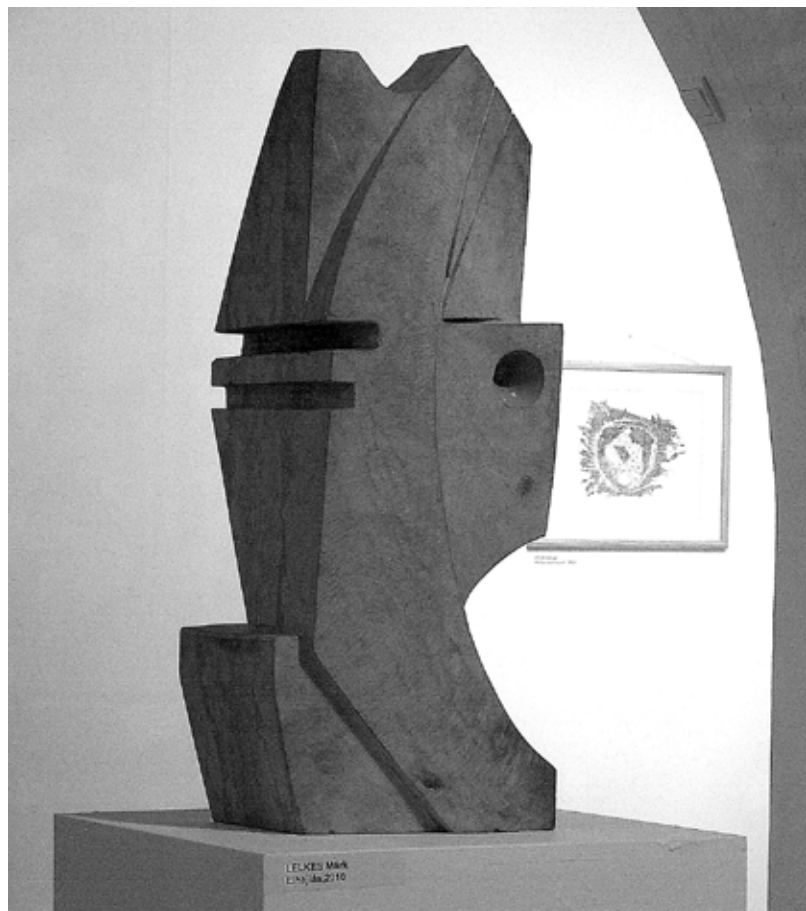
közötti összhangjára is, és megpróbálja elképzelni az alkotók látás- és gondolkodásmódját. Többet és másként érzékelhetünk, ha ebben a látványmezőben úgy nézzük az egyes szobrokat és festményeket, hogy nézésünk összekapcsolódik az odaadó figyelemmel, hiszen így esélyt kapunk arra, hogy nem csupán látásunk, hanem meglátásunk és belátásunk is működésbe lépjen.

Legyen szó először arról, hogyan jött létre és hogyan jött Pécsre ez a kiállítás. Hogyan is kezdődött a Villa Negra története? Tizenegy évvel ezelőtt, 2001-ben Lelkes Márk szobrász kezdeményezésére művész kollégáival összefogva – a Zalai dombság egyik rejtett, tiszta zöld, ligetekkel és szőlőkkel borított területén, az elhagyott Csáford-Alsóhegyi iskolaépületet kiválasztva megalapította a Villa Negra Művésztelepet. Ez a természettel szorosan összefonódó hely és az ott alkotó művészek azóta is biztosítják, hogy színvonalas képzőművészeti alkotások jöjjenek létre. Az, hogy tizenegy éve újra és újra összejön, és nemcsak fennmarad, de további művészek csatlakozásával bővül is ez a kezdeményezés, bizonyítja, hogy olyan erővel, közös alkotói energiával rendelkezik, ami a természet adta kivételes környezet szigorúan egyszerű körülményeivel együtt teszi lehetővé a valódi alkotást és annak örömét. Jelenleg tizenhat állandó tagja van a szimpózium háttérben álló Egyesületnek, (egy támogató jogászon kívül) szobrászok, festők, képzőművészek, akik a Dunántúl különböző helyein illetve Budapesten vagy Dunántúlhoz tartozó vonzáskörzetében élnek vagy ott lévő műtermükben dolgoznak. Az évek során meghívott vendégalkotók között van öt pécsi szobrász – Böszörményi István, Kuti László, aki az Egyesület tagja is, Miklya Gábor, Nyári Zsolt és Varga Ferenc. Lényeges megemlíteni azt az organikus természeti háttérrel is, ami a Dunántúl dombjait, lankáit összekapcsolja, akár úgy is, hogy a Villa Negrához tartozó vagy kapcsolódó művészek között többen is vettek részt a(z úgy tűnik) már csak voltként említhető Villányi Művésztelep szimpóziumainak valamelyikén, Lelkes Márk

pályáján pl. meghatározó volt a Villányhoz kapcsolódás, de Józsa Pál, Székó Gábor, Tóth Dávid is vett rész szimpóziumon Villányban; a pécsi szobrászok számára pedig szinte egyértelmű ez a kötődés; Kuti László esetében pedig megemlíthetjük, hogy nemcsak számos esetben faragott Villányban, de a személyéhez kötődik a legutóbbi nagyszabású Villányi Szimpózium megszervezése. (Lehetetlen nem gondolni arra, hogy valóban legutóbbi és talán nem a legutolsó, és valamiképpen az utolsó előtti pillanatban kellene, lehetne utat-módot találni Villány folytathatóságára is.)

Essék szó arról is, hogy a Villa Negra Művésztelepnek, a hely hívó ereje mellett másik, talán láthatatlanabb, mégis háttérrel adó megtartó energiája az, amit nemzedéki összetartozásnak nevezhetünk, hiszen az alkotók megközelítően egy korosztályhoz tartoznak, akiknek élményei, tapasztalásai

Lelkes Márk:
Elhajlás, 2009

Enteriőr,
előtérben
Józsa Pál
szobrával

talatai és művészetről vallott meggyőződésük is hasonló. A reális szemléletmód, a természetes anyagok előnyben részesítése (a szobrászok esetében), a koloritás, a színek hangsúlya (a festőkénél), az organikus formák, az alkotói létmód iránti ironiával vegyülő komolyság, a megfelelő távolságtartás a műtől, de közlerűlés az általa felvetett problémákhoz, a végiggondolt és reflektált alkotói folyamat megélése egyaránt jellemző a Szimpóziumon alkotó művészekre.

Az említett kapcsolódásokat, tényeket és eseményeket összevetve, a véletleneken túl így válik érthetővé, hogy a 2011. évi sikeres budapesti Olaf Palme házbéli kiállítást követően, most, 2012-ben Pécsen is bemutatkozik a Villa Negra Művésztelep. Mindez persze nem önmagától jött, jön létre, hiszen az egyéni és közösen megtett alkotói szándékokon és erőfeszítéseken túl, szükség van arra, hogy Lelkes Márk, a Művésztelep szervezője és vezetője – és nomen est omen 'lelke' – hihetetlen

szervező munkával, kitartással állandóan keresse és meg is találja a fennmaradás módját, és azokat a nemcsak, de például többek között anyagi lehetőségeket is, amelyek biztosítják, hogy a Villa Negra Szimpózium évről évre megnyithassa kapuit. Legutóbbi tervei a Képzőművészeti Egyetemmel történő együttműködés felé vezetnek, amelynek valószínűleg már 2013-ban eredménye lehet.

De forduljunk vissza a jelenhez, és a most kiállított művekhez, amelyeknek egyik legszembevetőbb karaktere a plaszticitás, és ez nemcsak a szobrokra, hanem a festményekre is értendő olyan módon, ha a térbeliségnek a látáson kívül a tapintási érzékszervre gyakorolt hatását is értjük alatta. Az itt látható alkotásokon a formáló, hordozó anyag – legyen az akár kő, fém vagy festék – meglepő, erőteljes térbeli alakzatokra helyezi a hangsúlyt, amely emlékeztet azokra az elemi és organikus erőkre, amelyek között létrejött, vagy amelyekre elemi módon utal: nem csupán a Dunántúl lan-

káira, hanem (nagybetűvel) A Tájra, és visszavezeti befogadóit is annak világához. Utalásokat tesz azokra az időkre, amikor „...a képzőművészet materializálódott jelenségei az észlelő szubjektumra gyakorolt hatás bonyolult pszichológiai mechanizmusával szent borzongást keltettek a középkori néző lelkében, ki az empirikus lét valamint az érzékeletti lét szintjei közötti sajátos közvetítőként fogta fel őket”.² Így a kiállításon látható szobrok és festmények esélyt adnak számunkra, hogy azon felül, hogy beléphetünk saját kiterjesztett gondolkodás- és látásmódunkba, kapcsolódjunk ahhoz a kommunikációhoz, amelyet a művek egymással, alkotóikkal és az anyagon túli világgal is folytatnak.

A kiterjesztett látásmód, vagyis az, hogy képesek vagyunk (vagy legalábbis megpróbálunk, szándékozunk) más szemével is látni, imaginatív szinten más időkre és terekbe belehelyezkedni, fényt vet arra is, hogy megláthassuk a különféle alkotások összeállítását, egymáshoz illeszkedését. Hiszen egy csoportos kiállításon mindig nagyon izgalmas kihívás az, hogy miként találják meg a művek illeszkedési pontjait, hogyan lesznek láthatóvá eresztékeik, mélyebb rétegeik, amelyek ezt az illeszkedést létre hozzák. Talán nem elhibázott zenei hasonlattal élni: ahogyan egy nagy zenekar megszólal és hangzásmezőt teremt, úgy hozzák létre az itt kiállított képzőművészeti alkotások azt a látványmezőt, amelyben szabadon járhatunk, és amely akarva-akaratlanul felnyitja szemünket a képzőművészeti vizualitás meglepetéseire, csodáira.

Végül hadd soroljam fel azokat a művészeket, akik a pécsi kiállításra hozott műveikkel hozzájárulnak ahhoz, hogy mi befogadók is kiterjeszthessük látásmódunkat, és hogy az elénk táruló művészeti látványmező minél mélyebb rétegeibe

² Viktor Bicskov: *A bizánci esztétika*, Gondolat, Budapest, 1988, ford. Katona Erzsébet, 69. o.

pillanthassunk be: Böjte Horváth István szobrász, Böszörményi István szobrász, Csáki Róbert festő, Csoma Gábor festő, Józsa Pál szobrász, Kuti László szobrász, Kő Boldizsár képzőművész, Lelkes A. Gergely festő, Lelkes Márk szobrász, Lestyán Goda János szobrász, Meszlényi Molnár János szobrász, Miklya Gábor szobrász, Miksa Bálint festő, Nagy Edit festő, Nyári Zsolt szobrász, Székó Gábor szobrász, Takáts Márton grafikus-festő és Tóth Dávid szobrász.

Köszönet nekik és a kiállítás rendezőinek, és köszönet az Önök figyelméért.

Kuti László:
Jó törvény, 2012

